

ויקח קרח בן יצחק בן קהת בן לוי ודרתן ואבירם בני אליאב
ואון בן פלתי בני ראובן.

ומה, או

ויקח קרח - לקח את עצמו ללד אחד להיות נחלק ממנו העדה לעורר על הכהונה,
וזו שמרגס אונקלוס ואחפלו נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת, וכן (איוז טו,
יט) מה יקח לכן, לוקח אומן להפליג משאר בני אדם.

במשנה באבות (פרק ה משנה יז) איתא "כל מחלוקת שהיא לשם שמים
סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו היא
מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לשם
שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו".

ונתקשו המפרשים, בתחילת המשנה הזכיר התנא את מחלוקת הלל
ושמאי, ואכן הלל ושמאי היו החולקים, אולם בסוף המשנה כאשר
מדבר בענין מחלוקת קרח, לשון המשנה היא "קורח ועדתו", ותמוה
כי מחלוקתו של קרח היתה עם משה רבנו והיה לו לתנא לכתוב זו
מחלוקת קרח ומשה רבנו.

הצד השני של המחלוקת וזיה לשם שמים

ה"תוספות יום טוב" במקום עמד על שאלה זו וכתב: "זו מחלוקת
קרח וכל עדתו - לא הזכיר צד השני של מחלוקת שהם משה ואהרן
כמו שזכר בחלוקה ראשונה ב' הצדדים, לפי שבכאן אינם שוים שמשה
ואהרן כוונתם לשמים היתה. ולא היתה בהם שום בחינה שלא לשם
שמים. מדרש שמואל בשם הר"י לירמא".

קרח ועדתו לא היו מאוחדים באותה דעה

המלבי"ם פירש באופן אחר וזה לשונו כאן: "ויקח קרח - הנה אמרו
חז"ל באבות כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים וכל
מחלוקת שאינה לשם שמים אין סופה להתקיים, איזו היא מחלוקת
שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי ואיזו היא מחלוקת שהיא
שלא לשם שמים זו מחלוקת קרח ועדתו, והיה ראוי לאמר זו מחלוקת
קרח ומשה, כמו שאמר זו מחלוקת הלל ושמאי.

אולם חז"ל למדונו שמחלוקת שהיא לשם שמים, כל כת משני צדדי
החולקים מתאחדת בעצמה כי כולם מתכוונים לתכלית אחת לשם
שמים, אולם מחלוקת שאינה לשם שמים רק מפני אהבת הכבוד
ואהבת עצמו, אז יש מחלוקת וניגוד גם בין האנשים שהתאחדו לעמוד
בצד אחד, כי כל אחד מן היחידים מכין תועלת עצמו ומתנגד לכוונת
חבירו שהוא גם כן מכין תועלת עצמו, כענין שהי' מחלוקת גם בין
קרח ועדתו.

כי כל אחד מהעדה הרעה הזאת התכוין כוונה אחרת מתנגדת
לזאת, ויורה רח רעה ררהונה גדולה שמה שכתוב שהתקנא על

הנה מה שאמרו בגמ' מיוחדים שבעדה, וכן אנשי שם שהיה להם שם בכל העולם. מובן כפשוטו שבא להודיע לנו כוחו ופקחותו של קרח, שהיה בכוחו למשוך לצדו גדולי עולם כאלו. אולם מה שאמר קריאי מועד, שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, שהוא בעצם פרט אחד בגודל ידיעתם, היינו שידעו ג"כ לעבר שנים ולקבוע חדשים, ונראה דבא להודיע לנו גם בזה שקרח הסתמך על ידם בענין המחלוקת, ומה הכוונה בזה.

והנה באמת יש להבין, איך היה אפשר לו לקרח לבוא ולחלוק על הכהונה בטענה, כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תחנשאו על קהל ה', ואם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברר לאחריך כהונה, לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה' אלקיך, כל העדה שמעו, (כמו"ש רש"י בפסוק ג'). והכחישו לומר שמה רבינו עשה ח"ו הכל מדעתו, ולא ה' שלחו למנות את אהרן לכהן גדול, ויפלא על זה, הרי כולם ראו בבירור כי אהרן הוא בחר ה', כמו שאמרו חז"ל (והוא ברש"י פ' שמיני ט' כ"ג), שכל שבעת ימי המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה, והיו

ישראל נכלמים ואומרים למשה, משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל, לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו, ע"כ, ובן היה כמוש"כ שם, וירד מעשות החטאת העולה והשלמים וגו', וירא כבוד ה' אל כל העם, ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם, אם כן ראו כולם בעיניהם שרק אהרן הוא בחר ה' להיות הכהן הגדול, ושאפילו ע"י העבודה של משה לא שרתה שכינה, אלא דוקא ע"י העבודה של אהרן, אם כן איך היה אפשר לו לקרח לבוא ולהכחיש הדבר הנורא הנה שנעשה בפומבי לעיני כל ישראל, ולעורר על הכהונה לומר שמה עשה כן מדעתו שלא מפי ה', ולמשוך אליו נשיאי העדה אנשי שם שהסכימו אתו במחלוקתו.

ויש לומר בזה, דטענתו של קרח היתה, דאמנם צוה ה' את משה שימנה את אחד מהם לכהן גדול, ומשה מינה מדעתו את אחיו לכהן גדול, אלא דכיון שנתמנה אהרן להיות הוא הכהן גדול,

אמנם מחלוקת דתן ואבירם ואון, בן פלת, היה ענין אחר שהם התלוננו על שנטלה הבכורה מראובן, שלפי מה שהיה ראובן הבכור ראוי שתצא ממנו המלוכה והכהונה כמו שכתוב: "ראובן בכורי אתה

יתר שאת ויתר עז", ששאת הוא הכהונה ועוז הוא המלוכה, והתלוננו על שנתנה הכהונה ועבודת ה' לשבט לוי והמלוכה והקדימה בדגלים ליהודה, וגם על שנתנה הבכורה ליוסף, וזה שנאמר, "ויקח קרח", שקרח לקח לו טענות למחלוקתו מה שהוא בן יצהר בן קהת בן לוי, שאחר שיצהר הוא בן השני לקהת מגיע לו הכהונה הגדולה, ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת הם לקחו טענות אל מחלוקתם מפני שהם בני ראובן, שחשבו שהכהונה והלויה מגיע לשבט ראובן שהוא הבכור ליעקב אחר שנפסלו הבכורות פטרי רחם על ידי חטא העגל."

משה ואהרן כלל לא היו צד במחלוקת

בדרך נוספת נראה ליישב, דהנה מיד כאשר שמעו משה ואהרן את דבריו של קרח נאמר (פסוק ד) "וישמע משה ויפול על פניו". וכתב הרמב"ן: "ויפול על פניו — ולא ויפלו, כי אהרן במוסרו ובקדושתו לא ענה דבר בכל המחלוקת הזו, ויהי כמחריש וכמודה שמעלת קרח גדולה ממעלתו, אבל הוא עושה כדבר משה ומקיים גזירת מלך."

לפי זה אפשר לומר שגם משה רבנו חשב כי קרח גדול ממנו, ואם כן משה ואהרן כלל לא היו צד במחלוקת זו, ולא התווכחו עם קרח כלל על טענתו, כי מצידם היו מוותרים גם כן על ההנהגה, רק הם היו עושים כאשר ציוה ה' ומקיימים גזירת מלך.

לפי זה מובן מפני מה לא נאמר במשנה "מחלוקת קרח ועדתו עם משה ואהרן" כי באמת משה ואהרן לא היו כלל בתוך המחלוקת וקרח לבדו היה נחלק עליהם אבל הם עשו רק כפי שנצטוו ולא היו חולקים עליו מדעתם."

(3) כ"ז י"ז

ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם וגו', וישמע משה ויפול על פניו, וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו וגו' (טז, ב-ה).

בגמרא סנהדרין (ק"א), ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים, מיוחדים שבעדה, קריאי מועד שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, אנשי שם, שהיה להם שם בכל העולם.

וברש"י כאן: בקר ויודע ה' את אשר לו, ומדרשו, בקר א"ל משה גבולות חלק הקבירה בעולמו יכולים אתם להפוך בקר לערב, כן תוכלו לבטל את זה, שנאמר ויהי ערב ויהי בקר ויבדל וגו', כך ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים (וה"א כ"ג).

ואם לאו אין הבתולין חוזרין, ע"כ, נראה מזה דעד כדי כך פועלת פעולתם ומעשיהם של הב"ד שעיברו את השנה, או שקבעו את החודש, עד שגם הטבע משועבד להם לצייטם ולהתנהג כפי רצונם, ועל פי מעשיהם שעשו וקבעו.

וכן אמרו שם בגמרא במעשה דר"ג ור' יהושע בקביעות החודש, תנו רבנן למה לא נתפרשו שמותם של זקנים הללו וכו', ואמר ויאמר שמואל אל העם ה' אשר עשה את משה ואת אהרן, ואמר וישלח ה' את ירובעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל וכו', שקל הכתוב שלשה קלי עולם כשלשה חמורי עולם וכו', ללמדך שאפילו קל שבקלים ונתמנה פרנס על הצבור, הרי הוא כאביר שבאבירים, יעו"ש, והיינו שכל פרנס ונשיא שבכל דור ודור שקבע את החודש, מה שעשה עשוי, ומונים את המועדות כפי קביעותו ועשייתו.

ולכוונה זו לקח קרח עמו אלו ראשי סנהדראות שיודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, כדי לסתור את ההוכחה שאהרן הוא הנבחר מפי השם, מצד שראו ירידת האש מן השמים לקבל עבודת קרבנותיו, אם כן אות הוא שאמנם בו בחר ה', ועל זה טען קרח, כי אין מזה שום ראיה שכן הוא, אלא דרך מדרשו של הקב"ה להסכים ולגמור על ידי מי שהוא מתמנה להיות נשיא וראש בישראל, ואף אם אינו היותר חשוב הרי הוא כאביר שבאבירים, וכל מה שהוא עושה ה' מצליח בידו, וכמו שמצינו בעיבור השנים וקביעות החדשים דהקב"ה גומר על ידם לקיים כל מה שעושים, כמו כן אם היה משה ממנה את מי שהוא אחר במקומו, היה הקב"ה גומר הכל גם ע"י הכהן ההוא שהיה מתמנה *.

ועשה הקב"ה את הנס בירידת האש לקבל הקרבנות שהקריב אהרן, ובוזה חלק קרח על משה והתרעם עליו, מדוע בחר באהרן אחיו דוקא, דכיון שמשה לקח לו את המלוכה היה לו ליתן את הכהונה לאחר, ולמנותו לכהן גדול, ואו היה הקב"ה משרה שכינתו גם ע"י הכהן ההוא שהיה משה ממנה, כשם שנעשה עכשיו ע"י אהרן.

וכדי לחזק ולהוכיח טענתו זאת, לקח לו לדוגמא והוכחה הענין של עיבור השנים וקביעות החדשים, ובחר באנשים היודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, וידוע דעיבור השנים וקביעות החדשים תלויים ג"כ כפי מעשיהם וקביעותם של הבית דין וראשי ישראל, וכפי שהם קובעים ואומרים מקדש, נעשה מקדש, אף כשהם מקדימים או מאחרים, שכן אמרו במשנה (ראש השנה כ"ה א') במעשה דרבן גמליאל ורבי יהושע.

שאמר לו רבי עקיבא לר' יהושע: יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר (ויקרא כ"ג) אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אתם, בין בזמנן בין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אלו, ובגמרא שם אמרו, הרי הוא אומר אתם, אתם, אתם, ג' פעמים, אתם אפילו שוגגין, אתם אפילו מזידין, אתם אפילו מטעין, א"כ כפי רצון הבית דין והנשיא שבישראל וכפי קביעותם שקבעו החדשים — מסכים הקב"ה.

עמהם שיקבעו כן כל המועדים על פי קביעותם, ולא עוד אלא דמצינו ג"כ שאף הטבע נכנע ועומד תחת רצונם כפי שקבעו, כמו שאמרו בירושלמי (כתובות פ"א) אמר ר' אבין, אקרא לאלקים עליון לאיל גומר עלי (תהלים נ"ז), בת שלש שנים ויום אחד, ונמלכין בית דין לעברו, הבתולין חוזרין.

(*) ודוגמא מעין זה מצינו ג"כ, כמה שאמרו בגמרא שבת (פ"ז א.) דמשה פירש מן האשה והסכים הקב"ה על ידו, מזכתיב ואתה פה עמוד עמרי, וכתבו בתוס' (ד"ה ואתה) וד"ל: וא"ת מלן דפירש משה מדעתו

רבינו כל
יגו ונדע
זה הדבר
ה' אהרן
ועבודתו
בו, ע"כ,
החטאת
אל כל
ומזבח את
יונו ויפלו
הם שרק
ושאפילו
יגו, אלא
אין היה
הנורא
לעורר
עתו שלא
אנשי שם

ה' דאמנם
לכהן גדול,
דול, אלא
כהן גדול,
בעבודתו.

כל שהוא בין יום ולילה, כך אין בידנו לשנות מה שבחר את אהרן להקדישו להיות קדש קדשים, ואין לנו שום שיתוף מעשה בזה, כי הכל נעשה רק בדיבורו ובמאמרו של הקב"ה, נמצא, דמה שא"ל משה בוקר ויודע ה', היינו שענין הכהונה הוא בבחינת בוקר וערב ובבחינת יום ולילה, היו קולעים אל המטרה כלפי טענתם ומונתם במה שהביא עמו קרח קריאי מועד, כדי להעמיד ע"ז יסוד ועיקר מחלוקתם, ועל זה השיב להם משה דמינויו של אהרן הוא ע"פ ה' בבחינת יום ולילה.

ועל זה היתה תשובתו של משה במה שאמר להם: בקר ויודע ה' את אשר לו, וכתב רש"י הנ"ל בשם המדרש, וביותר הוא במדרש רבה בזה הלשון: אמר להם משה, גבולות חלק הקב"ה בעולמו, יכולים אתם לערב יום ולילה, והוא שאמר הכתוב בתחלה (בראשית א'), ויהי ערב ויהי בוקר ויבדל א' בין האור ובין החושך, בשביל תשמ'שו של עולם, וכשם שהבדיל בין האור ובין החושך בשביל תשמ'שו של עולם, כך הבדיל ישראל מן האומות, שנאמר (ויקרא כ') ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, וכך הבדיל אהרן, שנאמר (דברי הימים כ"ג) ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים, אם יכולים אתם לערב אותה הבדלה שהבדיל בין האור ובין החושך, אתם יכולים לבטל את זו, לכן אמר להם בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו, כבר הוא מתוקן, ואת אשר יבחר בו יקריב אליו, ע"כ.

והיינו דמשה השיב להם על טענתם, דהכהונה אינה בבחינת עיבור השנים וקביעות החדשים, כפי שטענו קרח ועדתו שהעשיה המינוי נמסרה לבית דין והקב"ה מסכים על ידם, אלא, שהקב"ה נכבדו ובעצמו בחר באהרן והבדילו להיות קדש קדשים, כמו שהקב"ה לבדו ברא אור וחושך, וגבולות חלק הקב"ה בעולמו לבקר וערב וליום ולילה, והוא בעצמו הבדיל בין האור והחושך ובין יום ולילה, וכשם שאין בידנו לשנות שני

(ד) ויפול על פניו, ולא ויפלו, כי אהרן במוסרו ובקדושתו לא ענה דבר בכל המחלוקת הזו, ויהי כמחריש²⁶ וכמורה שמעלת קרח גדולה ממעלתו, אבל הוא עושה כדבר משה ומקיים גזירת מלך:

(ד) וישמע משה ויפול על פניו, לא כלל בזה אהרן שיאמר, ויפלו, וזה לגודל ענותנותו ומוסרו, לפי שהיה עיקר המחלוקת על כהונתו, אבל משה ראה עלבון אחיו וחס על כבודו ולפיכך נפל על פניו הוא לבדו, ואולי בנפילת אפים זה העניש משה לקרח ולכל עדתו, ומכאן למד רבי אליעזר שהעניש לדבן גמליאל בנפילת אפים כמו שזכר בסוף פרק הזהב⁶⁶, וידוע לכל משכיל כי התחנה למדת הדין וביד שמאל כי היא היד הראויה לזה, ופסוק מלא הוא: אליך ה' אקרא ואל אדני אתחנן⁶⁸, וכתוב: אם אתה תשחר אל אל ואל שדי תתחנן⁷⁰, וכן הזכיר משה: ואתחנן אל ה'⁷¹, וסמך מיד אל"ף דל"ת, אדון אשר בו הרחמים, וכן הזכיר שלמה בתפלתו: ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני ה'⁷², לא אמר, לה" אלא, לפני ה', כלשון: וחטאתם לפני ה' על שגגתם⁷³, וזה מבואר. ובמדרש⁷⁴: וישמע משה ויפול על פניו, משל לבן מלך שסרח על אביו ופיס עליו אוהבו פעם ושנים ושלש, כשסרח רביעית נתרשלו ידי אוהבו של מלך, אמר: עד כמה פעמים אטריח את המלך, אף משה אמר כך, חטאו בעגל: ויחל משה⁷⁵, במתאוננים: ויתפלל משה⁷⁶, במרגלים: ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים⁷⁷, במחלוקתו של קרח נתרשלו ידי, אמר: עד כמה פעמים אני מטריח את המקום, לכן: ויפול על פניו.

ה' יתברך

ג ואפשר שיחטא האדם חטא גדול או חטאים הרבה עד שיתן הדין לפני דין האמת שיהיה הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו כדי שימות ויאבד בחטאים שעשה, הוא שהקב"ה אומר על ידי ישעיהו השמן לב העם הזה ואזני הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולכבו יבין ושב ורפא לו, וכן הוא אומר ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובחיים דבריו ומתעתעים בנביאיו עד עלות חמת י"י בעמו עד לאין מרפא, כלומר חטאו ברצונם והרכו לפשוע עד שנתחייבו למנוע מהן התשובה שהיא המרפא: לפיכך כתוב בתורה ואני אחזק את לב פרעה, לפי שחטא מעצמו תחלה והרע לישראל הגרים בארצו שני' הבה נתחכמה לו וכו', נתן הדין למנוע ממנו התשובה עד שנפרעין ממנו, לפיכך חזק הקב"ה את לבו: ולמה היה שולח לו כיד משה ואומר לו שלח ועשה תשובה, וכבר אמר לו הקב"ה שאין אתה משלח שני' ואתה ועבדיך ידעתי וכו', ואולם בעבור זאת וכו', כדי להודיע לבאי העולם שבזמן שמונע הקב"ה התשובה לחוטא אינו יכול לשוב אלא ימות כרשעו שעשה בתחלה ברצונו: וכן סיחון לפי עונות שהיו לו נתחייב למנוע התשובה, שני' כי הקשה י"י אלהיך את רוחו ואמץ את לבבו, וכן הכנעניים לפי תועבותיהם מנע מהן התשובה עד שעשו מלחמה עם ישראל, שני' כי מאת י"י היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרימם וכו', וכן ישראל בימי אלוהו לפי שהרבו לפשוע מנע מאותן המרבים תשובה, שני' ואתה הסבות את לבם אחורנית, כלומר מנעת מהן התשובה: נמצאת אומר שאין האל גוזר על פרעה להרע לישראל, ולא על סיחון לחטוא בארצו, ולא על הכנעניים להתעב, ולא על ישראל לעבור עבודה זרה, אלא כולו חטאו מעצמן ונתחייבו כולו למנוע מהן התשובה: ד ובענין זה שואלין

(כא) הבדלו מתוך העדה הזאת. יש לשאול אם ישראל לא חטאו ולא מרדו ברבם למה היה הקצף עליהם לאמר ואכלה אותם כרגע, ואם גם הם מרדו בקרת וכעדתו איך יאמרו משה ואהרן האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף?⁸³ וכתב רבינו חננאל הבדלו מתוך העדה הזאת, עדת קרח * ולא עדת בני ישראל, ויאמרו אלהי הרוחות לכל בשר וגו', מיד

הודיע הקב"ה למשה כי לא כל עדת בני ישראל בקש לכלות אבל עדת קרח בלבד, לפיכך פירש לו זה שאמרתי הבדלו, העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם⁸⁴, הוא שאמרתי לך, הזכיר להם העלו מסביב, אולי כשיראו קרח ועדתו ישובו, אלו דבריו, ואינם נכונים, כי לא היה ראוי לומר על קרח דתן ואבירם שלשה אנשים הבדלו מתוך העדה כי אינם עדת ואין ישראל בתוכם*, ואהרן * עם עדת מקריבי הקטורת היה בתוכם בבואם⁸⁵, ועוד כי הבדלו המז למשה ואהרן בלבד, כמו הרומז⁸⁶, וכן ואכלה אותם כרגע⁸⁷, רמז למגפה שתכלה עם רב ועצום כרגע, וחלילה שלא יבין משה נבואתו ויטעה בה, אבל הטעם כי מתחלה היה לב העם אחרי משה ואהרן, וכאשר לקחו קרח ועדתו איש מחמתו וישימו עליהם קטרת ועמדו פתח אהל מועד עם משה ואהרן אז קרא קרח לכל העדה ואמר להם כי בכבוד כולם הוא מקנא, וייטב הדבר בעיניהם ונקהלו כלם לראות אולי יישר בעיני האלהים⁸⁸ ותשוב העבודה לבכוריהם, וזה טעם ויקהל עליהם קרח את כל העדה⁸⁹, והנה נתחייבו כליה שהיו מהרהרים אחרי רבם והם כמהרהרים⁹⁰ אחרי השכינה ומוותרים * על נבואת נביא⁹¹ בלבם וחייבין מיתה⁹² בידי שמים, ומשה ואהרן למדו עליהם זכות שלא חטא במעשה אלא קרח, והוא הגורם והוא המפתה אותם וראוי הוא שימות לבדו לפרסם ולהודיע ענשו לרבים.⁹³

העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם...

סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים (מז—כד, כו)

בתחילה קורא הכתוב לדירתו של קרח בשם „משכן“ ואילו אחרי־כך בשם „אהל“, מה טעמו של דבר?

ברם, שיטתו הכוזבת של קרח התבטאה בזה שלא האמין בקדושה של הפרט. הוא לא השיג אלא את השראת השכינה הכללית, אבל לא השיג שיתכנו יוצאים־מן־הכלל גם באדם וגם במקום להשראת קדושת מיוחדת יותר נעלה. לפיכך התנגד לקדושתו של אהרן הכהן וגם לאהל־מועד. הוא אמר: „כל העדה כולם קדושים“ ולא יתכן שתהא קדושה מיוחדת יותר נעלה שרויה על אדם אחד, וכן „ובתוכם ד“ — באשר הם חונים שם השכינה שורה, ולא דוקא במשכן. לפיכך אומר רש"י (כפסוק ו) שאמר משה רבנו: „אנו אין לנו אלא ד' אחד, תורה אחת, מזבח אחד וכהן גדול אחד“ — לפי שכפר קרח בקדושת מזבח כמו בקדושת כהן גדול. הרי איפוא לדעתו היה גם מעונו הפרטי נחשב למשכן. לפיכך נאמר בפסוק הראשון „משכן קרח“ והשם־יתברך אמר: „העלו“, כי כשם שמשכן ד' היה הודות להשראת השכינה המיוחדת למרכז משפיע קדושה, כך היה מעונו של קרח, בשל שיטתו הכופרת, למקום־טומאה וההתרחקות משם היתה לאדם בבחינת עליה. אותם מקומות כבר נקראים בפי משה בשם „אהלים“, כפי שהם באמת, ולא „משכן“, וכאשר אמנם התרחקו בני־ישראל משם, בתור מקום מרכז של טומאה וכפירה, והיה זה להם בבחינת עליה, כבר נאמר שוב: „ויעלו מעל משכן קרח“ (פסוק כז)...

(הגאון מהר"י חריף ז"ל)

בו המשפט לא היו נגשים המאחסים והמשים נשיאיו העדה ולא היו ממים, וכאז חומרו לאמר אחס המויה וגו' פי' צמחמרכם שחמרכם להם קחו איש מחמתו וגו' חמשים ומאחסים צד המויה אח עם ה', ולא התרעמו העדה על מיתת קרח ודתן ואבירם אלא על הר"ן שכולן היו ראשי סוכדראות, ולדברי רז"ל שחמרו שחממח העדה היתה למה שיעצום להקטיר הקטורת שהיא עבודה יותר קדושה וחמורה ולא עשה המזבח בלחוד משאר עבודות, יחבאר ג"כ עז"ה לאמר אחס המויה פי' צמחמרכם שחמרכם להם להקטיר קטורת אחס היותם סיבה שימותו:

ו. ויראנו כל וגו' לאמר אחס וגו'. לל"ד חומרו לאמר אחס שחממח היות על משה ועל אהרן מה מקום לומר לאמר, ופ"י כי העם לא חמרו בדברים ככתבן אחס המויה אח עם ה' (ט) אלא חמרו דברי תלונות שכוונת כללות דבריהם היה אחס המויה וגו', לזה חמר וילוו וגו' וכוונת תלונתם היה לאמר להם אחס המויה וגו', עוד יראה צדק עוד פ"י עת מראות עיניהם לעשות תלונה על משה בלא סיבה מה פשעו מה חממח, ומה גם אחר שראו כמה השפיל עצמו לפני דתן ואבירם אולי ישובו וכו' זה יגיד שחממח לצל ימותו, אכן הכוונת העדה היתה על מה שעשה משה המזבח של הקטורת שכולן יחד סיבה לו לעשות המזבח בקרח נצד וכשיהיה כי עשה

(5)